

Skriftlige indlæg fra Det Økonomiske Råds medlemmer

På de følgende sider er gengivet skriftlige indlæg fra medlemmer af Det Økonomiske Råd. Følgende medlemmer har ønsket at give skriftlige bidrag:

Økonomi- og Erhvervsministeriet

Finansministeriet

Danmarks Nationalbank

Dansk Arbejdsgiverforening

Landsorganisationen i Danmark

Dansk Industri

Håndværksrådet

Landbrugsraadet, Dansk Landbrug og Danske Andelsselskaber

Handel, Transport og Serviceerhvervene

Dansk Handel & Service

Finansrådet

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Akademikernes Centralorganisation

Økonomi- og Erhvervsministeriet

Dansk økonomi

Formandskabet forventer et opsving i dansk økonomi til næste år hjulpet på vej af det internationale opsving og skattelettelserne. Formandskabets konjunkturvurdering for dansk økonomi ligger således på linje med regeringens og OECD's syn på den økonomiske udvikling. Samtidig er skønnet over BNP-væksten for 2003 nedjusteret kraftigt i forhold til formandskabets konjunkturvurdering i foråret.

De vedtagne skattelettelser ligger pænt i forhold til konjunkturudviklingen. Økonomi- og Erhvervsministeriet er desuden enig med formandskabet i, at der ikke er behov for yderligere finanspolitiske lempelser.

Formandskabets vurdering af skattelettelserne i forhold til en holdbar finanspolitik giver imidlertid anledning til bemærkninger. Som udgangspunkt er Økonomi- og Erhvervsministeriet enige i, at skattelettelser isoleret set ikke indvirker positivt på de offentlige finanser. Ved vurdering af holdbarheden af den langsigtede finanspolitik (2010-planen) er det imidlertid afgørende, om de forudsætninger, der ligger til grund for det skattepolitiske råderum, holder. Det vil sige, at det er afgørende at holde den forudsatte lave vækst i det offentlige forbrug i de kommende år og sikre forbedringer af arbejdsudbuddet.

Hvorvidt det er tilfældet, er endnu for tidligt at afgøre. Der er positive tegn på, at regeringen blandt andet som følge af skattestoppet er ved at få bedre hold på det offentlige forbrug, jf. de seneste kommuneaftaler. Ligeledes har regeringen nedsat Velfærdskommissionen, der blandt andet skal se på, hvordan man forbedrer arbejdsudbuddet. Økonomi- og Erhvervsministeriet er selvsagt enige i, at der endnu er en stor udfordring i at realisere målsætningerne, men billedet i rapporten er for negativt.

Almene boliger

Formandskabet behandler også spørgsmålet om lejernes mulighed for at overtage deres almene bolig. Økonomi- og Erhvervsministeriet vil gerne slå fast, at der ikke er nogen uenighed med formandskabet i, at denne reform ikke er løsningen på alle de strukturelle problemer på boligmarkedet.

Når regeringen ønsker at give lejerne mulighed for at overtage deres almene bolig, er det ud fra det politiske ønske om, at give lejerne valgfrihed mellem eje og leje. Det skal selvfølgelig ske på en samfundsøkonomisk fornuftig måde.

Økonomi- og Erhvervsministeriet er enige med formandskabet i, at der ved lejernes overtagelse af deres egen almene bolig er en række forhold, der skal vejes op i mod hinanden. Regeringen er blandt andet opmærksom på de boligsociale aspekter. Det kan

håndteres på forskellige måder, og der er med finanslovsaftalen fundet den løsning, at der i første omgang laves en forsøgsordning, hvilket formandskabet også kvitterer for. Forsøgsordningen indebærer, at et antal kommuner eller boligorganisationer får mulighed for at ansøge om, at der i deres kommune eller boligorganisation gives mulighed for, at lejere i de almene boliger skal kunne overtage deres bolig.

Formandskabet fremfører, at der næppe vil blive bygget flere nye almene boliger som følge af et salg, blandt andet fordi kommunerne fortsat skal stille grundkapital. Det er ikke helt korrekt. Det er netop en del af et kommende forslag, at nettoprovenuet skal anvendes til byggeri af nye almene boliger. Det betyder, at det vil blive foreslået, at provenuet blandt andet vil blive anvendt til at nedsætte den kommunale grundkapital i de kommuner, hvor de almene boliger er solgt. Kommunerne får derfor incitament til at opføre flere nye almene boliger end ellers.

Nordsøaftale

Det Økonomiske Råd giver udtryk for, at der er en række gode elementer i regeringens aftale med A.P. Møller - Mærsk om forlængelse af bevillingen i Nordsøen.

Det har med aftalen været afgørende, at der fremover sikres staten en større andel af værdierne i Nordsøen ved et stabilt beskatningsgrundlag, og ved at forvriddingstabet elimineres eller reduceres markant. Det er blandt andet sket ved overskudsdeling/statsdeltagelse, at kulbrintefradraget nu er reduceret fra 250 pct. til 30 pct. og en fjernelse af bruttoafgifterne. Samlet set betyder det, at forvriddingstabet er minimeret, hvilket har udgjort et centralt kritikpunkt af den hidtidige beskatning af værdierne i Nordsøen i blandt andet formandskabets tidligere analyser af Nordsøen.

Beregningerne af økonomien i aftalen viser, at en model med neutral kulbrinteskatt ville give staten et lavere provenu, end med aftalen (inklusive overskudsdeling/statsdeltagelse) ved samme kulbrinteskattesats og produktionsforløb. Det er derudover vurderingen, at det ikke ville have været muligt gennem aftale at opnå såvel neutral beskatning som overskudsdeling.

I formandskabets rapport rejses spørgsmålet, om det er en balanceret aftale, hvor samfundet har fået tilstrækkeligt. Der er fremlagt en lang række beregninger til Folketinget, som Det Økonomiske Råd selvfølgelig også har adgang til. Staten har med aftalen opnået, at overskudsandelen vokser fra de nuværende 40 pct. til 60 pct. i gennemsnit ved middelscenariet, samt at der er en effektiv marginalbeskatning på 73 pct.

Der er også søgt foretaget rentabilitetsberegninger over aftalen både historisk og for fremtiden, hvilket det dog fagligt er meget svært at skønne over. Under hensyntagen til usikkerheden angiver beregningerne, at den reale forrentning for DUC ligger i

størrelsesordenen 9-10 pct. med aftalen. Den reale forrentning bliver således ca. 3-5 pct. point lavere årligt og risikopræmien falder også ved gennemregning af sammenlignelige produktionsperioder både historisk og fremadrettet.

Temakapitel om uddannelse

Temakapitlet om uddannelse indeholder mange interessante analyser, deriblandt en analyse af at ikke alle uddannelser er forbundet med et højt samfundsøkonomisk afkast. Desuden er det nyttigt, at formandskabet peger på behovet for evalueringer af uddannelserne.

Formandskabet har også interessante overvejelser om SU-systemet, herunder at justeringer af SU'en kan bruges til at fremme en hurtigere overgang fra de gymnasiale uddannelser til de videregående uddannelser.

Derudover gentager formandskabet et tidligere forslag om, at SU på kandidatdelen på de lange videregående uddannelser erstattes af lån. En sådan omlægning af støttesystemet skal imidlertid afvejes i forhold til andre hensyn. Forslaget vil alt andet lige mindske tilskyndelsen til at tage en lang videregående uddannelse, hvilket skal ses i lyset af, at den lave lønspredning og de høje marginalsatter i forvejen hæmmer tilskyndelsen til at tage en lang videregående uddannelse. Dertil kommer, at der i dag er forholdsvis få, der tager en lang videregående uddannelse. Endvidere bør en omlægning af SU-systemet ses i forhold til, hvorvidt den modvirker den sociale arv.

Økonomi- og Erhvervsministeriet deler formandskabets bekymring for "hjerneflugt" fra Danmark. Formandskabets forslag om at indføre et skattefradrag for alle de personer, der har finansieret egen uddannelse risikerer imidlertid at indebære et ikke uvæsentligt støttespild (dødvægtstab). Det må indgå i overvejelserne.

Finansministeriet

DØRs konjunkturvurdering giver i lighed med OECD's seneste prognose et billede af dansk økonomi de næste par år, med tiltagende vækst, aftagende ledighed og overskud på de centrale balancer.

Det synes indlysende, at der på baggrund af de langsigtede udfordringer og forventninger om aftagende ledighed i 2004 og 2005 ikke er begrundelser for lempelser af finanspolitikken ud over det planlagte.

DØRs vurdering af finanspolitikken holdbarhed bygger på antagelser, som afviger fra

2010-forudsætningerne på centrale områder som offentlige udgifter og beskæftigelse. Men beregningsforudsætningerne angives ikke klart og eksplicit, og der henvises ikke til, at 2010-fremskrivningerne netop er konstrueret, så de opfylder kravet om finanspolitisk holdbarhed. Det vanskeliggør læsningen og har tydeligvis givet anledning til unødvendige misforståelser.

Aftalen om lavere skat på arbejdsindkomst er finansieret inden for de rammer, som er opstillet frem til 2010, og kunne også rummes i den 2010-plan, som den tidligere regering fremlagde i 2001. Der er dermed ikke gjort forudsætninger om, at provenuvirkningerne af lavere beskatning delvist skulle være finansieret af de afledte stigninger i beskæftigelsen.

Der er ikke aktuelt grundlag for at konkludere, at budgetter i kommuner og amter skulle være overskredet i 2003, selv om de foreløbige nationalregnskabstal for første halvår peger på en opadgående risiko. Det savnes i den forbindelse, at DØR i større omfang forholder sig til, at skattestoppet er opfyldt både i 2003 og 2004, og at budgetterne i kommuner og amter svarer til det aftalte i begge år. Det er ret markante ændringer i forhold til tidligere mønstre. Det er i den sammenhæng uklart i hvilket omfang DØR tillægger skattestoppet en udgiftsdisciplinerende effekt i kommuner og amter.

Som i forårsrapporten peges på, at skattestoppet begrænser manøvremlighederne i skattepolitikken. Det er – fortsat – en relevant diskussion, som kræver at alle forhold inddrages, herunder virkningen på udgiftsstyringen, og at skattestoppet forhindrer en fortsættelse af tidligere tiders stigninger i de kommunale indkomstskatter. Nominalprincippet bidrager endvidere via lavere afgiftstryk til at styrke tilskyndelsen til at arbejde. Virkningen på arbejdsudbuddet svarer omtrent til en parallel sænkning af bundskatten.

DØR rejser en interessant diskussion om, hvorvidt udgiftsstyringen skal foregå i faste eller løbende priser. Det er naturligvis et spørgsmål, som der er fuld opmærksomhed omkring i Finansministeriet. Mens det er udgifterne i kroner i forhold til indtægtsgrundlaget, som har betydning for gæld og pres på beskatning, er det til en række styringsmæssige formål en fordel at sondre mellem mængde- og priskomponenter.

I den konkrete finanspolitik fokuseres derfor på begge elementer, og rammerne tager som foreslået af DØR afsæt i overvejelser om finanspolitikens holdbarhed. Når det efterfølgende skal vurderes om udviklingen i de offentlige udgifter har fulgt det planlagte spor, har Formandskabet ret i, at det er centralt at inddrage udviklingen i løbende priser. Realvæksten skal i den forbindelse ses i sammenhæng med usikkerheden i opgørelsen af nationalregnskabs prisdeflator for det offentlige forbrug.

Specialkapitlet om uddannelse indeholder flere spændende analyser af det danske

uddannelsessystem.

I kapitlet konstateres bl.a., at der i Danmark anvendes mange ressourcer på uddannelse – internationalt set ligger Danmark i toppen. Det er derfor godt, at uddannelse generelt giver et positivt privat- og samfundsøkonomisk afkast. Analysen siger dog – som nævnt i rapporten – ikke noget om afkastet ved en yderligere uddannelsesindsats. Udfordringen er navnlig at få mere ud af de investerede midler – og sikre hurtigere gennemløb i uddannelsessystemet.

Danmarks Nationalbank

Udviklingen i de tyske og franske budgetunderskud har været skuffende, både cyklisk korrigerede underskud som de faktiske ligger i alle årene 2002, 2003 og 2004 under 3 pct. Det ville næppe hjælpe at ændre underskudskriteriet fra faktisk 3 pct. til cyklisk korrigeret 3 pct. Der vil opstå problemer ved beregningen, hvor hver international organisation har sin metode. Havde Tyskland og Frankrig undladt finanspolitiske lempelser i en situation (2001 og 2002), hvor de befandt sig et stykke vej fra stabilitets- og vækstpagtens mål: "tæt på balance eller overskud", havde den langvarige periode med uforholdsmæssige store underskud kunne være undgået.

Dansk Arbejdsgiverforening

Dansk økonomi er endnu ikke kommet ud af den afmatning, som satte ind for efterhånden to år siden. Siden forårsrapporten er skønnet for den økonomiske vækst i 2003 blevet nedjusteret med næsten 1 pct.point.

Udviklingen på arbejdsmarkedet har skuffet. Beskæftigelsen og arbejdsstyrken er faldet, og ledigheden er steget. Den udstukne kurs – regeringens 2010-plan – er ikke blevet fulgt. Målet om en holdbar økonomisk udvikling, der kan bære de kommende årtiers demografiske forskydninger, er ikke kommet nærmere. Der skal nye initiativer til for at skabe den vækst i arbejdsstyrken og dynamik på arbejdsmarkedet, som der er behov for.

Udsigten til fremgang i den internationale økonomi i de kommende år giver mulighed for fremgang herhjemme. Vedbliver arbejdsmarkedspolitikken med at være utilstrækkelig, forspildes mulighederne. Der kommer ikke holdbar vækst i økonomien uden voksende arbejdsstyrke og en lønudvikling som i udlandet. I udlandet er prognoserne for lønudviklingen gentagne gange blevet nedjusteret til et niveau, der nu ligger under 3 pct. i årlig vækst. I Holland er der netop blevet indgået en aftale om lønstop i 2004 og 2005.

Vismændene har sat særlig fokus på fokus på uddannelsessystemet, og det vil DA gerne kvittere for. Analyserne viser, at der på en lang række felter er store udfordringer: Selvom de danske uddannelsesinvesteringer er blandt de højeste i verden, er uddannelsesniveaut højere i mange andre lande og flere har lagt an til overhaling; Herhjemme er der stadig en restgruppe på 30 pct. af en ungdomsårgang, som ikke fuldfører en erhvervs-kompetencegivende uddannelse; Sabbatår og studieskift giver uddannelsesfrafald og lange gennemførelsestider. Den danske folkeskole er verdens dyreste, men resultaterne er middelmådige.

DA kan varmt støtte en folkeskole med større vægt på faglighed og forberedelse til videre uddannelse og arbejde. Det ser DA også gerne afspejlet i folkeskolens formålsparagraf. I det hele taget er Formandskabets forslag om øget anvendelse af evalueringer og effektmåling af uddannelsernes kvalitet fornuftige. Det er vigtigt, at kvalitet i uddannelserne defineres i forhold til arbejdsmarkedets behov, og det lægger rapporten op til.

På erhvervsuddannelsesområdet er der med den nye aftale om skolepraktik taget et initiativ, som vil lette presset på skolepraktikordningen. Ud over at skolepraktikken er dyr, har problemstillingen alt for længe fyldt alt for meget. Det er næsten blevet overset, at det danske erhvervsuddannelsessystem suverænt er det uddannelsesområde, der har den tætteste kobling til arbejdsmarkedet. Ledigheden er lav blandt erhvervsuddannede, og de er i høj kurs på virksomhederne.

Skolepraktikproblemet skyldes bl.a., at der er blevet givet uddannelsesstilbud på områder, hvor der ikke har været efterspørgsel. Samtidig er erhvervsuddannelsessystemet blevet pålagt stadig flere opgaver i forhold til svage elevgrupper – f.eks. som led i revalidering. Erhvervsuddannelserne stiller stadig større krav til eleverne og kan ikke løse hele restgruppeproblemet. Det er derfor ikke overraskende at der er opstået visse mis-match problemer. Det overraskende er, at de har fået så stor opmærksomhed. Der er meget større mis-match problemer andre steder i uddannelsessystemet, hvor koblingen til arbejdsmarkedet er langt svagere.

Erhvervsuddannelsessystemet skal fortsat udvikle sig. Det skal være både attraktivt og rummeligt; frafaldet skal ned; det skal hele tiden følge med den teknologiske udvikling og arbejdsmarkedets krav. Økonomiske tilskud til virksomheder, der opretter praktikpladser, er ikke vejen frem. Som Formandskabet anfører, har det været prøvet uden succes.

DA deler Formandskabets forventninger til gymnasiereformen. Fagligheden og de studieforberedende elementer skal i højsædet. DA ser meget gerne, at gymnasierne bliver statslige selvejende institutioner, så de sidestilles med de øvrige ungdomsuddannelser.

Uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet mødes ikke kun på virksomhederne. Som nævnt er det stadig 30 pct. af en ungdomsårgang, som ikke får en erhvervskompetencegivende uddannelse. De er mere udsatte for at blive fastlåst i de offentlige forsørgelsessystemer. Den andel skal nedbringes. Og der skal skabes et arbejdsmarked med bedre plads til de, der har de svageste uddannelseskompetencer. Formandskabets analyser viser, at bl.a. integrationen af det hurtigt voksende antal unge efterkommere vil udfordre disse målsætninger.

Betydningen af økonomiske incitamenter til både uddannelse og beskæftigelse kan ikke overvurderes. Det skal kunne betale sig at tage en uddannelse; det skal kunne betale sig at vælge en uddannelse, der er behov for på arbejdsmarkedet; og uanset uddannelsesbaggrund skal det kunne altid betale sig at arbejde. Når det meget dyre danske uddannelses- og arbejdsmarkedssystem ikke leverer bedre resultater, skyldes det bl.a., at incitamentene ikke er tilstrækkelige.

VEU-området har været genstand for mange regelændringer de senere år. DA synes ikke Formandskabets forslag om branchevise fonde er særlig præcist. DA vil gerne slå fast, at branchevise fonde ikke automatisk sikrer hverken et hensigtsmæssigt efteruddannelsesomfang, en hensigtsmæssig styring eller en hensigtsmæssig finansiering.

Landsorganisationen i Danmark

Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

LO er overvejende enig med Formandsskabet i dets nedjusterede vurdering af udviklingen i den økonomiske situation.

Udviklingen på arbejdsmarkedet har været væsentlig mere negativ end før ventet. Således forudser Formandsskabet nu en ledighed på 180.000 personer ved udgangen af året. I løbet af 2004 ventes derimod en forholdsvis kraftig nedgang i ledigheden, så den i slutningen af 2004 er faldet med 20.000 personer. Alligevel forventes der som årsgennemsnit 155.000 ledige i 2006.

I lyset af konjunkturprognosen finder LO det overraskende, at Formandsskabet afviser finanspolitiske lempelser, når det tages i betragtning, at ledigheden fra midten af 2001 til midten af 2002 var nede på 140.000 ledige uden nævneværdige tegn på overophedning. Der er ikke udsigt til at nå dette niveau de kommende år, med mindre der gøres en politisk indsats. Ovenikøbet er risikoen for overophedning dæmpet yderligere siden midten af 2002, idet der er sket forbedringer af arbejdsmarkedsstrukturerne i forbindelse med integrationsaftalen og Flere i arbejde.

LO er enig i Formandsskabets kritik af forslaget om at hæve folkepensionen for de, der går senere på pension, idet det ventes at forværre den finanspolitiske holdbarhed uden at have væsentlige effekter på arbejdsudbuddet. Det fremgår også af regeringens egne beregninger, som viser merudgifter ved forslaget.

LO deler Formandsskabets opfattelse af, at nominelle målsætninger for det offentlige forbrug vil gøre det lettere at gennemskue sammenhængen mellem mål og budgetter, og fjerne den eksisterende usikkerhed omkring deflatoropgørelsen. De svenske erfaringer er dog ikke helt brugbare eller uden problemer på dette område. Der har f.eks. været nedskæringer i den aktive arbejdsmarkedsindsats i den seneste periode med stigende ledighed.

Formandsskabet fastholder behovet for reformer på boligmarkedet, men stiller sig skeptisk overfor regeringens forsøgsordning med salg af almene boliger, som næppe vil føre til opførelse af flere almene lejeboliger. LO er enig heri og finder det stadig afgørende, at et sådant forsøg sker i samarbejde med de involverede parter.

Endelig er LO enig med Formandsskabet i, at det er positivt, at Nordsø-aftalen omlægger oliebeskatningen, så den i højere grad ligner almindelig selskabsskat. Men det kunne belyses langt bedre, om aftalen giver en balanceret deling af overskuddet.

Uddannelse

LO tilslutter sig Formandsskabets generelle vurdering om, at investering i uddannelse er helt centralt for velfærdssamfundet og giver et positivt økonomisk afkast. Ved at sigte bredt mod uddannelse for hele befolkningen sikrer man, at flest mulige får kvalifikationer, der gør, at de på arbejdsmarkedet kan få en løn i overensstemmelse med de fordelingspolitiske mål. Samtidig medvirker det til at bryde den negative sociale arv.

LO deler Formandsskabets kritik af beslutningen om at offentliggøre folkeskolernes karaktergennemsnit, samt forslaget om i stedet at etablere en metodik til evaluering af folkeskolens målopfyldelse i forhold til dens formålsparagraf og aspekterne heri.

LO er enig i Formandsskabets anbefalinger om at skabe ensartede økonomiske betingelser for ungdomsuddannelserne. Det ligger fint i forlængelse af LO's eget forslag, om at skabe ensartede økonomiske vilkår for alle ungdomsuddannelser og samle dem i statslig regi. Forslaget skal ses i sammenhæng med strukturkommissionens arbejde og LO's bidrag hertil.

LO er enig i behovet for andre initiativer, der øger virksomhedernes tilskyndelse til at oprette praktikpladser. Formandsskabets anbefalinger af tilskuds- og afgiftsmodeller, finder LO ligeledes kræver en grundig udredning inden de iværksættes. Tidligere

erfaringer er ikke entydigt positive, hvorfor andre typer incitamenters også bør overvejes.

Eksemplerne på - gennem overenskomstaftalte variationer i lærlingelønnen - at løse misforholdet mellem elevernes efterspørgsel og udbuddet af praktikpladser, finder LO interessante. En øgning af lærlingelønningerne på områder med mangel på lærlinge, mener LO, kan indgå i parternes overvejelser.

LO er derimod ikke enig i rapportens vurderinger af, at EUD+ (erhvervsuddannelse uden praktikpladsaftale) vil være til gavn for de bogligt svageste elever. LO vurderer tværtimod, at det vil være de bogligt svageste, som vil få sværest ved at indgå i et sådant forløb, da det kræver 1/2 års relevant erhvervs erfaring. Dermed overlades det til den unge selv at opnå relevant erhvervs erfaring. LO frygter, at en sådan ordning vil efterlade de svageste unge med det dårligste uddannelsesmæssige udgangspunkt og dermed stille dem ringere på arbejdsmarkedet.

LO er enig i rapportens anbefalinger af nødvendigheden af en øget offentlig indsats og finansiering af efteruddannelse - især efteruddannelse for de mindst uddannede, lavest lønnede og ældre, som er de mest udsatte på fremtidens globaliserede arbejdsmarked.

LO mener, at arbejdspladserne skal tage aktivt del i de ansattes kompetenceudvikling, og at den enkelte har forpligtelse til at anvende de aftalte rettigheder i efteruddannelse.

Dansk Industri

1. Økonomi

Dansk Industri tilslutter sig vismændenes syn på den danske og internationale økonomi. Det amerikanske opsving er kommet godt i gang, mens man fortsat må vente for at se sikre tegn på fremgang i Europa. Den høje amerikanske og asiatiske vækst må dog antages efterhånden at smitte af på Europa.

Udviklingen især i Europa har dog skuffet gentagne gange de senere år. Og der er, som påpeget af vismændene, mange usikkerheds- og risikomomenter for den internationale økonomi.

Der er ikke en realistisk udsigt til, at dollaren styrkes væsentligt igen, og derfor vil den europæiske udvikling være hæmmet af en svag konkurrenceevne i forhold til USA, Kina og en række andre lande, der følger dollarkursen.

DI er helt enig med vismændene i, at der ikke er behov for at lempe finanspolitikken yderligere af hensyn til udviklingen i beskæftigelsen.

Den planlagte finanspolitik for 2004 er ganske lempelig i sig selv, og der er fortsat stor risiko for, at det offentlige forbrug stiger mere end planlagt. Der er, som anført af vismændene, brug for nye og bedre styringsmekanismer over for forbruget i amter og kommuner.

Vismændene har udtrykt bekymring for, om målsætningerne i 2010-planen kan overholdes og dermed tvivl om, hvorvidt finanspolitikken er holdbar på længere sigt. Dansk Industri deler denne bekymring. Imidlertid er der behov for, at dansk økonomi styres efter en forholdsvis langsigtet plan, hvor der er bred politisk opbakning om de længeresigtede mål. Disse mål skal fastholdes, og den nødvendige politik for at nå målene skal gennemføres.

Der ligger i forhold til dette en kæmpe opgave med at overbevise befolkningen og politikerne om, hvad der skal til for at målene nås. Denne opgave håber Dansk Industri, at Velfærdskommissionen kan være med til at løfte.

2. Uddannelse

Dansk Industri finder, at temakapitlet om uddannelse er særlig væsentligt. Adgangen til en velkvalificeret arbejdsstyrke er af afgørende betydning for virksomhedernes muligheder for at kunne klare sig i den internationale konkurrence.

Der investeres mange penge på uddannelse i Danmark, såvel i det offentlige uddannelsessystem som i virksomhederne. De offentlige investeringer i uddannelse løber op i 123 mia. kr. om året.

Dansk Industri kan bifalde, at vismændene lægger op til en diskussion om, hvorvidt vi får tilstrækkeligt output af de store uddannelsesinvesteringer i det offentlige uddannelsessystem.

Historisk set er der en tæt sammenhæng mellem den økonomiske vækst og investeringerne i uddannelse og forskning. Investering i uddannelse er for den enkelte kendetegnet ved stor usikkerhed. Derfor vil der, ved ren privat finansiering af uddannelse, opstå en situation, hvor der bliver investeret for lidt. Denne usikkerhed bliver mindre, når samfundet bidrager til finansieringen af uddannelse.

Det danske uddannelsessystem er kendetegnet ved et stort offentligt engagement i uddannelse, hvor det sikres, at uddannelse på en lang række områder stilles gratis til rådighed for den enkelte.

Det er positivt - hvis det herigennem sikres, at der er en velkvalificeret arbejdsstyrke til rådighed for virksomhederne. Fremadrettet er det et afgørende vilkår for, at virksomhederne vil placere højproduktiv værdiskabelse og jobs i Danmark.

Danmark lider imidlertid under, at afkastet af uddannelse i Danmark ikke er så højt som i øvrige sammenlignelige lande. Der er behov for at undersøge, om der er tale om tilstrækkeligt kvalificeret ressourceanvendelse.

Det høje danske skattetryk og de høje marginalskatte, der sætter ind ved indkomster bare lidt over gennemsnittet, medvirker samtidig til, at afkastet for den enkelte og for samfundet mindskes.

Marginalskatterne betyder fortsat, at den enkelte reducerer sit arbejdsudbud og dermed bidrager mindre til samfundet. Men de høje marginalskatte mindsker også den enkeltes tilskyndelse til at dygtiggøre sig og arbejde i Danmark. En reduktion af marginalbeskatningen for højtuddannede er derfor nødvendig.

Det høje skattetryk mindsker også incitamenterne til efteruddannelse. Efteruddannelse er vigtig for udviklingen i virksomhederne - og virksomhederne oplever, at den bliver stadig vigtigere, fordi den teknologiske udvikling fører til, at kvalifikationer fra grunduddannelsen rustet hurtigere i dag end tidligere.

Vi har for længst afskaffet stavnsbåndet i Danmark. Derfor er det offentlige engagement i uddannelsesindsatsen væsentligt, idet en meget stor del af efteruddannelsen vil være anvendelig på store dele af arbejdsmarkedet.

2.1 Folkeskolen

Danmark ligger helt i top, når det drejer sig om, hvor mange ressourcer, der bruges på folkeskolen. Vismændene peger på det tilsyneladende paradoks mellem de mange ressourcer, som tilføres området og det faktum, at danske elever i evalueringer kun klarer sig middelmådigt, og efterlyser behovet for en evalueringsramme samt en tilpasning af folkeskolens formålsparagraf.

DI kan støtte, at der etableres en evalueringsramme, som også vurderer de ikke-faglige færdigheder opnået i folkeskolen. Samtidig er der især behov for at styrke fagligheden i folkeskolen - ikke gennem en tilførsel af flere ressourcer, men gennem en mere effektiv udnyttelse af de mange ressourcer, som allerede i dag bruges på området.

Samtidig er der behov for at følge elevernes faglige niveau gennem løbende evalueringer af, om danske elever opfylder de nye klare mål for fagene i folkeskolen, samt om danske

elevers faglige niveau er på niveau med andre lande, som Danmark sædvanligvis sammenligner sig med.

2.2 Erhvervsuddannelsesområdet

DI er positiv over for aftalen om fornyelse af erhvervsuddannelserne. Erfaringerne med at belønne virksomhederne for at oprette flere praktikpladser er ikke positive. I 1990'erne førte praktikpladstilskuddet til virksomhederne alene til et løft i antallet af aftaler ved indførelsen og afviklingen af støtteordningen.

DI finder, at aftalen om fornyelse af erhvervsuddannelserne, gennem etablering af nye korte erhvervsuddannelser og nye såkaldte eud+-forløb, rigtigt anvendt vil kunne sikre bedre muligheder for de bogligt svage unge.

2.3 Ensartede vilkår for de gymnasiale uddannelser

Vismændene peger på det ulogiske i, at de almene gymnasier og erhvervgymnasierne ikke er underlagt de samme rammer. Det anbefales at samle ansvar og finansiering i ungdomsuddannelserne hos en og samme myndighed. Det slås ligeledes fast, at det er væsentligt at bevare fagligheden i de gymnasiale uddannelser.

Hermed er vismændene helt på højde med det behov, som vil opstå, når strukturdrøftelserne forhåbentlig vil føre til en kommunalreform.

DI ser det således som naturligt, at de almene gymnasier overgår til samme styring som selvejende institutioner på samme måde som erhvervgymnasierne. Dette vil samtidig sikre en større økonomisk ensartethed mellem de forskellige gymnasiale uddannelser.

Håndværksrådet

Håndværksrådet er generelt enig med formandsskabet mht. de positive takter for 2004. Særlig glædeligt er det at se, at formandsskabet har et så optimistisk syn på væksten i Europa for de kommende år. Der knytter sig et særlig stort håb til, at formandsskabet får ret i sin forudsigelse om, at Tyskland kommer ud af nulvæksten i 2003. For de mange små og mellemstore virksomheder, der er underleverandører til tysk industri, vil en økonomisk fremgang i Tyskland medføre en øget ordreindgang.

Formandsskabet er relativt optimistisk når det gælder jobskabelsen i 2004. Håndværksrådet er imidlertid af den opfattelse, at der inden for bygge- og anlægssektoren ikke skal gøres forventninger om et større opsving i beskæftigelsen i 2004. Der er stor optimisme i Håndværksrådets medlemskreds, når det gælder ordreindgang og omsætning. Der er dog på kort sigt ikke udsigt til at denne optimisme vil føre til stigende beskæftigelse.

Beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren har en tidsforsinkelse på ca. ½ år. Håndværksrådet forventer derfor ikke, at vi inden for den udførende byggebranche vil se en fremgang i beskæftigelsen før et stykke inde i 2. halvår af 2004.

Finanslov 2004's nedskæring af byfornyelsen trækker i negativ retning og vil føre til endnu en begrænsning af aktiviteten, og dermed også lavere beskæftigelse. Byfornyelseslovens fjernelse af beboerdemokratiet kan risikere at gøre byfornyelse så upopulært, at det giver sig udslag i en lavere aktivitet.

Heller ikke fra et salg af de almene boliger kan der forventes at komme et positivt bidrag til byggeaktiviteten. Da der er så mange usikkerheder forbundet med dette salg, tilslutter Håndværksrådet sig formandsskabets ønske om en samfundsøkonomisk analyse, der ser på alle fordele/ulemper ved et sådant salg. Overordnet er rådet dog tilfreds med, at regeringen har valgt at anvende en forsøgsordning på dette område.

Et tredje område der påvirker byggeaktiviteten, er de faldende huspriser. Lavere huspriser betyder lavere friværdi. Dette forringer boligejernes muligheder for at anvende friværdien til boligforbedringer.

Problemerne med at leve op til 2010-planen er efterhånden bredt anerkendt. Skal målet nås, skal der uden tvivl træffes en række svære politiske beslutninger. En del af løsningerne vil formentlig blive foreslået af de nedsatte kommissioner. Håndværksrådet finder, at vi skal benytte tiden - indtil kommissionernes arbejde foreligger - konstruktivt til at øge arbejdsstyrken. Vi har i Danmark et stort arbejdskraftspotentiale i nydanskerne. Der bør derfor iværksættes initiativer, der hjælper denne gruppe ud på arbejdsmarkedet.

Analysen af uddannelsesområdet rejser flere interessante og vigtige problemstillinger. Håndværksrådet er enig med formandskabet i, at investeringer i uddannelse har et positivt samfundsmæssigt afkast, og at der er behov for et stærkt fokus på, om uddannelserne matcher arbejdsmarkedets behov.

I relation til erhvervsuddannelserne vil rådet pege på, at en forudsætning for at bevare vekseldannelsesprincippet er, at vi har tilfredse praktikvirksomheder, der ønsker at påtage sig et uddannelsesansvar. Håndværksrådet har undersøgt virksomhedernes incitament til at uddanne lærlinge, og heraf fremgår det, at virksomhederne afholder sig fra at uddanne, fordi det er blevet for krævende, fordi skoleopholdene er ineffektive og fordi det er en administrativ belastning.

Mindre virksomheder opretter relativt flere praktikpladser end store virksomheder. Formandskabet efterlyser en ordning, der økonomisk belønner virksomheder, der opretter praktikpladser og peger på behovet for en udredning af, hvordan dette kan etableres.

Håndværksrådet kan tilslutte sig, at der gennemføres et sådant udredningsarbejde og peger på AER-ordningen i denne sammenhæng.

Formandskabet peger på frafaldet på erhvervsuddannelserne samt på, at mange unge tager to ungdomsuddannelser. Håndværksrådet skal i den forbindelse pege på behovet for en intensivning af den erhvervsrettede vejledning i folkeskolen, således, at den i højere grad giver de unge et praktisk kendskab til fagområderne inden for erhvervsuddannelserne og dermed også medvirke til at sætte fokus på uddannelser med gode beskæftigelsesmuligheder.

Analysen viser med al ønskelig tydelighed, at relativt mange unge indvandrere ikke får en uddannelse. Håndværksrådet finder, at der bør tages initiativer, der tilskynder indvandrere til at tage en uddannelse samt at der igangsættes et målrettet arbejde for at indvandreres uddannelsesvalg bredes ud til en større vifte af fag. Hertil kommer, at der er brug for oplysningsvirksomhed målrettet virksomhederne og deres ansatte i relation til at tage unge indvandrere i praktik. Håndværksrådet har dokumenteret, at små og mellemstore virksomheder har positive erfaringer med nydanske lærlinge og har sat fokus på dette emne i forhold til egne medlemmer.

Formandskabet peger på, at efteruddannelsesaktiviteten er meget ulige fordelt. Da mindre virksomheder lider et forholdsmæssigt stort tab ved at sende en medarbejder på kursus, er efteruddannelsesaktiviteten i denne virksomhedsgruppe lavere end for de større virksomheder. I relation til at fremme efteruddannelsesaktiviteterne i mindre virksomheder, skal Håndværksrådet anbefale, at mindre virksomheder helt eller delvist kompenseres for deres tab ved efteruddannelse. Den netop gennemførte omfordeling af dele af AER-midlerne til efteruddannelse trækker i den forkerte retning.

Landbrugsraadet, Dansk Landbrug og Danske Andelsselskaber

Konjunkturvurdering

Landbrugsraadet er overordnet enig i Det Økonomiske Råds vurdering af den økonomiske situation. Vi er enige i betragtningen om, at der ikke er behov for en finanspolitisk lempelse på baggrund af udviklingen i ledigheden. Vi vil gerne understrege vigtigheden af at føre en stram finanspolitik, så der tages højde for den fremtidige demografiske udvikling. Landbruget mener dog, at der i det nuværende statsbudget bør være plads til langsigtede investeringer i forskning. I den forbindelse er Landbrugsraadet overrasket over, at rapporten ikke nævner vigtigheden af forskning.

Det er positivt, at lønstigningerne vurderes at blive mindre i perioden 2003-2006. Det er væsentligt, at lønudviklingen i Danmark bremses af hensyn til den internationale konkurrenceevne.

Et afgørende moment er overenskomstfornyelsen i foråret 2004 på store dele af det private arbejdsmarked. Selv med en lavere lønudvikling vil der være tale om en pæn årlig reallønsudvikling for danske lønmodtagere, ikke mindst i lyset af de forestående skattelettelser.

Landbruget er enige i Det Økonomiske Råds betragtninger om, at skattestoppet bidrager til en styring af de offentlige udgifter, hvilket vi betragter som positivt. Men vi tager afstand fra rapportens konklusion om, at skattestoppet hindrer hensigtsmæssige omlægninger af skatterne fra mobile skattekilder til immobile skattekilder. Vi mener ikke, at en yderligere beskatning af produktionsmidlerne vil være gavnlige for den økonomiske udvikling.

Uddannelse

Landbrugsraadet ser positivt på de reformer af uddannelsessystemerne, som regeringen har gennemført. Det gælder ikke mindst erhvervsuddannelserne og voksen- og efteruddannelserne. Dog er det utilfredsstillende, at arbejdsgiverne i løbet af de seneste år er blevet pålagt stadigt større udgifter på disse områder. Det gælder deltagerbetaling ved voksen- og efteruddannelse men også de stigende udgifter til skolepraktik. Udgifterne til skolepraktik har staten nu overtaget og derefter reduceret til 1/5 pga. adgangsbegrænsninger. Arbejdsgiverne har i stedet overtaget andre uddannelsesudgifter.

Diskussionsoplægget har en række konstruktive betragtninger omkring efteruddannelse, men mangler helt betragtninger omkring efteruddannelse af selvstændige f.eks. landmænd og gartnere.

Netop det høje efteruddannelsesniveau i vores sektor har haft betydning for vækst og udvikling. Udover forslag om puljeordninger m.v. bør rapporten også beskæftige sig med incitamenter for selvstændige til efteruddannelse f.eks. i form af velfungerende vikarordninger.

Det Økonomiske Råd påpeger det umulige i at styre kandidatproduktionen i forhold til den forventede efterspørgsel på kandidater – yderligere adgangsbegrænsning er ikke vejen frem. Landbrugsraadet er enige heri men mangler brugbare forslag til, hvordan man dirigerer de unge til de uddannelser, hvor vi ved, at samfundet på såvel kort som lang sigt har en interesse i viden – det gælder ikke mindst de tekniske og naturvidenskabelige fag. Vi ved, at unge mennesker primært vælger uddannelse efter interesse. Reformen i folkeskolen og gymnasiet skal tage hånd om at styrke elevernes interesse for

og kendskab til de naturvidenskabelige og tekniske fag. Landbrugsraadet mener, at der er et akut behov for nogle langsigtede løsninger.

Landbruget vil påpege to forhold vedrørende uddannelse og den samfundsøkonomiske fordel af uddannelse. For det første afslutter unge deres kompetencegivende uddannelse senere og senere. Det kan indebære, at de i en lang årrække ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Derfor bliver det antal år, hvor personen kan "tilbagebetale" uddannelsesudgifterne til samfundet, færre. Vi har i denne sammenhæng noteret os, at landmandsuddannelsen giver et af de højeste samfundsøkonomiske afkast. Landbrugsraadet anbefaler, at der laves tiltag som fremmer incitamentet for en hurtigere færdiggørelse af de kompetencegivende uddannelser.

For det andet må skattesystemet indrettes således, at personer ansføres til at anvende deres uddannelse optimalt erhvervsmæssigt. Det er påvist, at især højtuddannede bruger en stadig større del af deres tid på at arbejde i hjemmet. Det er et udslag af, at netop denne gruppe tjener mest på "gør-det-selv" i forhold til at arbejde en ekstra time på arbejdsmarkedet. Skattesystemet bør indrettes, så det igen kan betale sig at arbejde indenfor kompetenceområdet.

Handel, Transport og Serviceerhvervene

Kapitel 1. Konjunkturvurdering

HTS deler i det store hele Formandskabets vurderinger af konjunkturførløbet og de centrale vækstrater. HTS er dog mere positive end formandskabet med hensyn til privatforbruget. Ifølge HTS holdes forbruget helt overvejende nede af et markant lavere bilkøb. HTS er til forskel fra Formandskabet, bekymret over vækstpotentialet i privatforbruget. Hvis bilsalget kommer op på samme niveau som i 2. kvartal sidste år, risikerer det ekstra vækstbidrag at presse økonomien yderligere.

Arbejdsmarkedsreformer

HTS ser den fortsatte mangel på arbejdskraft som en konsekvens af skatte- og dagpengesystemets indretning. På den ene side er ledigheden den højeste i de seneste fem år, og på den anden side påpeger Arbejdsmarkedsstyrelsen nu, at der er 2300 ubesatte ufaglærte job inden for hotel- og restauration, butikker og transport. Derfor er der behov for at ændre strukturerne på arbejdsmarkedet. Det skal altid kunne betale sig at tage et arbejde frem for at være på overførselsindkomster.

Efter HTS' opfattelse udgør tilbagetrækningsfrekvensen fra arbejdsmarkedet et stort problem. Man kan diskutere om den "fleksible tilbagetrækning" er fornuftig. Der er behov for en mere grundlæggende ændring af hele området. HTS mener, at efterlønsordningen er den største trussel for arbejdsmarkedet indtil 2010.

Styring af offentlige udgifter

HTS er bekymret for opdriften i de offentlige udgifter. Historisk viser det sig, at kommunerne har haft kronisk underbudgettering. Gennem de seneste 10 år har udgiftsvæksten i amter og kommuner været ca. dobbelt så stor som budgetteret. Derfor er der behov for værktøjer der hjælper kommunerne med denne disciplin. Formandskabets forslag om offentligt udgiftsstop med nominelle målsætninger efter svensk forbillede kunne være et relevant værktøj.

HTS er uenig i formandskabets kritik af skattestoppet. Den positive effekt som skattestoppet har medført i form af en opbremsning i de offentlige udgifter, overstiger langt de ulemper der kommer som følge af den manglende mulighed for skatteomlægninger.

Kapitel 2. Uddannelse

HTS er tilhænger af evalueringer af ressourceanvendelsen på uddannelsesområdet. HTS deler dog ikke Formandskabets forslag om at indføre egenfinansiering på kandidatuddannelserne for at fastholde kvalificeret arbejdskraft i landet. Derimod bør det danske skattesystem indrettes således, at det motiverer arbejdskraft til at arbejde mere i Danmark.

HTS er ikke enig med Formandskabet i, at der er behov for en yderligere fleksibilisering af universiteternes bacheloruddannelser. Vi mener, at der i dag på langt de fleste uddannelser sker en reel opdeling i bacheloruddannelse og kandidatdelen, i overensstemmelse med bachelorreformen fra 1993.

HTS deler ikke Formandskabets anbefaling af tiltag, som styrker erhvervskompetencerne yderligere i de eksisterende bacheloruddannelser. Indenfor de videregående uddannelser findes der allerede i dag korte videregående uddannelser og mellemlange uddannelser som giver reel erhvervskompetence.

Danmark ligger i dag på en 10. plads blandt OECD-landene når det handler om andel af 25-34 årige, som har en lang videregående uddannelse. Den placering skal forbedres bl.a. for at opfylde erhvervslivets behov for flere forskere.

HTS er enig med Formandskabet i, at der er behov for en ny incitamentsstruktur i taxametersystemet på de videregående uddannelser. HTS ser gerne, at taksterne også tildeles efter en politisk prioritering, således at institutionerne belønnes efter i hvor høj

grad aftagernes behov analyseres og afspejles i uddannelsernes indhold og opbygning. Taxametersystemet skal tilskynde institutionerne til at oprette flere studiepladser, der hvor erhvervslivets behov er. Frem for at uddanne til ledighed, bør institutioner der uddanner til beskæftigelse, belønnes.

HTS deler Formandskabets anbefalinger af at staten skal være ansvarlig for og finansiere alle gymnasiale retninger under ensartede økonomiske rammer. HTS er også positiv overfor forslagene om hhv. at tilpasse elevløningerne efter markedssituationen samt at gennemføre en evaluering af voksen- efteruddannelsesreformen fra 2000.

HTS er kritisk overfor rapportens anvendelse af begrebet Voksen- og efteruddannelse: Mens man med nogen ret kan diskutere en medfinansiering af efteruddannelsen fra virksomhedsside er det uforståeligt, at man ikke har mere øje for den voksenuddannelse, der kan rettes mod gruppen af bogligt svage. Formandskabet konstaterer, at ”der stort set ingen uddannelsesmuligheder er for denne gruppe efter folkeskolen. Problemerne for denne gruppe må forventes at stige i fremtiden i takt med globaliseringen og den øgede efterspørgsel efter formelle kvalifikationer. Derfor er det et problem at uddannelsesmulighederne for ufaglærte i de senere år er blevet forringet - både i det almene (VUC) og det faglige uddannelsessystem (AMU). Det har især svækket udviklingsmulighederne inden for to væsentlige jobmotorer i dansk økonomi hhv. det manuelle serviceområde og transport.

Dansk Handel & Service

Konjunkturvurdering

Dansk Handel & Service er overordnet enig i den vurdering af dansk økonomi, som formandskabet præsenterer i konjunkturkapitlet. Efter et vækstmæssigt skuffende 2003 tyder det nu på, at væksten vil tiltage betydeligt i 2004 trukket af den indenlandske efterspørgsel og især det private forbrug. Der er allerede her mod slutningen af 2003 tegn på, at det private forbrug er ved at komme op i omdrejninger.

Væksten i det private forbrug vil være drevet af en øget vækst i de disponible realindkomster bl.a. som følge af nedsættelsen af personskatterne i 2004. Dansk Handel & Service er ikke i tvivl om, at størstedelen af nedsættelsen vil gå til privatforbrug. Tilsvarende vurderes det, at også de nye afdragsfrie lån vil stimulere forbruget mere end formandskabet lægger op til.

Dansk Handel & Service har længe efterlyst gennemgribende strukturelle reformer, der tager hånd om de udfordringer, som bl.a. den demografiske udvikling og globaliseringen stiller til det danske velfærdssamfund og mulighederne for at fastholde landets

udviklingsmuligheder og konkurrenceevne. Disse reformer er endnu ikke påbegyndt på trods af, at udviklingen går i den forkerte retning. Dansk Handel & Service deler derfor formandskabets bekymring om den uholdbare kurs i forhold til regeringens 2010-planer, både hvad angår udviklingen på arbejdsmarkedet og udviklingen det offentlige forbrug.

Uanset om regeringen finder det opportunt, er der akut behov for nye markante reformer på arbejdsmarkedet, som kan sikre den nødvendige tilgang til arbejdsstyrken. Man kommer ikke uden om at foretage væsentlige ændringer på store områder som efterlønnen, dagpengesystemet og beskatningen af arbejdsindkomst – reformer der vil og skal have langt større effekt end regeringens tanker om præmiering ved senere pensionering, hvilket formandskabet også selv forholder sig skeptisk til.

Hvad angår det offentlige forbrug viser erfaringer fra de sidste mange år, at der er behov for helt nye styringsmidler. Selv på trods af et skattestop er det ikke lykkedes at tøjle væksten i det offentlige forbrug og det er nu tid til at tage nye midler i brug. Gennemførelsen af nominelle målsætninger kunne være et godt instrument, hvilket de svenske erfaringer viser.

Uddannelse

Danmark er et vidensamfund, hvor de virksomheder, som trækker den økonomiske vækst og beskæftigelse, baserer sig på højt kvalificerede og veluddannede medarbejdere. Dette er og bliver den absolut vigtigste årsag til, at Danmark skal satse på et stærkt og velfungerende uddannelsessystem.

Koblingen mellem uddannelsessystemet og samfunds- og erhvervsudviklingen er derfor helt central. Men i temakapitlet er den kobling desværre gemt væk bag betragtninger om lønspredning, socialklasser og forældrebaggrund, mulighed for egenbetaling mv. Det er betragtninger, der ganske vist er interessante, men som på mange områder også er sekundære i det store perspektiv.

Større fleksibilitet i uddannelserne, mere ansvarlighed på de enkelte uddannelsesinstitutioner med hensyn til deres rolle i samfundet og et øget samspil mellem uddannelsessystemet og det aftagende arbejdsmarked, er alle helt centrale aspekter set i lyset af de udfordringer, som vidensamfundet stiller til uddannelsessystemet. Det gælder uanset om det drejer sig om erhvervsuddannelserne, de videregående uddannelser eller efteruddannelsessystemet.

Inden for erhvervsuddannelser er udviklingen på vej i den rigtige retning. Således bremser finanslovsaftalen om skolepraktik op for uddannelsen af elever i skolepraktik med begrænsede jobchancer efter endt uddannelse. Formandskabets forslag om tilskuds- eller afgiftsmodeller for at øge antallet af praktikpladser vil dog kun have begrænset og

forbigående virkning. Derimod må der gøres plads til fleksible uddannelsesmodeller, der kan imødekomme behovet for de "praktisk begavede unge" gennem niveaudelt uddannelse, og ved at udvikle andre former for vekseluddannelser samt tillægge eleverne større ansvar over for egen uddannelse.

Ser man på de videregående uddannelser, er der væsentlige grunde til at opretholde det frie studievalg. Dels har de historiske erfaringer med dimensionering af uddannelser vist, at denne vej ikke er farbar. Dels skaber det frie studievalg den bedste sikkerhed for gennemførelse, hvilket formandskabet selv fremhæver.

Der er imidlertid behov for at se på, om det videregående uddannelsessystem er tilstrækkeligt fleksibelt. For det første skal meriteringen mellem uddannelser forbedres. For det andet må det sikres, at der er reelle og mangfoldige valgmuligheder mellem bachelor- og kandidatuddannelserne, jf. udviklingen i andre lande, hvor eksempelvis humanister tager en mere erhvervsrettet kandidatgrad inden for samfundsvidenskab eller det tekniske område.

Dansk Handel & Service anerkender problemstillingerne med hensyn til gennemførelselstiden på de videregående uddannelser, finansieringsproblemerne på sigt og hjerneflugten til udlandet. Men før det kan konkluderes, at en forøget selvfinansiering af studierne eventuelt kombineret med en efterfølgende økonomisk kompensation kan afhjælpe disse problemer, er der behov for yderligere analyser, da det vil være et brud med det hidtidige danske princip om gratis uddannelse.

Man skal desuden være opmærksom på, at de økonomiske incitamenter til at tage en videregående uddannelse i forvejen er meget ringe – ikke mindst grundet den høje beskatning af arbejdsindkomst. En nedbringelse af topskatten – som reelt er en skat på viden – bør derfor være det primære indsatsområde for at reducere risikoen for hjerneflugt.

Finansrådet

Finansrådet er enig i vismændenes vurdering af såvel den danske økonomi som vurderingen af den aktuelle økonomiske politik, om end vismændene synes vel optimistiske med hensyn til den meget hurtige vending i beskæftigelsen. Finansrådet kan også bakke op om vismændenes skærpede tone med hensyn til krav om *drastiske tiltag* for at øge væksten i arbejdsstyrken, hvis 2010-planen skal indfries. Det er helt nødvendigt med yderligere initiativer på arbejdsmarkedet. Vismændene tager således

kraftigt afsæt til Velfærdskommissionens arbejde, som ikke må bruges som en syltekrukke af politikerne.

Vi deler også vismændenes bekymring for udviklingen i det offentlige forbrug, som efter Finansrådets opfattelse er det andet smertensbarn i dansk økonomi. Det voksende pres på øgede offentlige udgifter til indkomstoverførsler og serviceydelser har sat deres spor i form af et problematisk højt skattetryk og uholdbar høj beskatning af den sidst tjente krone. Skal stigninger i skatten undgås, skal der styr på de offentlige udgifter.

Vismændene påpeger, at det offentlige forbrug gennem en årrække har ligget over det planlagte og peger blandt andet på, at de nuværende instrumenter ikke er tilstrækkelige til at styre udviklingen i de offentlige udgifter. Vismændene foreslår derfor, at man går fra en styring målt i realvækst til en styring i nominelle termer. Et forslag, der kan hjælpe til at øge gennemsækelighed og sammenhæng med budgetlægningen i de forskellige offentlige instanser, men som ikke løser alle problemer. Forslaget må ikke blive en sovepude. Finansrådet vil gerne understrege, at problemet med de høje offentlige udgifter ikke løses ved budgetteknik. Der skal en reel prioritering til, så det offentliges voksende beslag på samfundets ressourcer reduceres.

Vismændene stiller spørgsmål ved, om regeringens forsøgsordning, der giver beboerne i de almene boliger ret til at købe deres bolig under visse betingelser, vil føre til, at der vil blive bygget flere boliger. Det er Finansrådets opfattelse, at det er fornuftigt at tage hul på reformer på boligmarkedet og mener ikke det på forhånd kan udelukkes, at forsøgsordningen vil have en effekt.

Finansrådet vil gerne kvittere for formandskabets analyse af uddannelsessystemet. Det er uomtvisteligt, at uddannelse er af helt vital betydning for Danmark og et bærende element i vores fremtidssikring. Da der årligt anvendes betragtelige ressourcer på området, er det derfor særdeles formålstjenligt at se på, om ressourcerne anvendes optimalt.

Det er bekymrende, at Danmark ikke kan holde den tidligere position i toppen med hensyn til andelen af befolkningen med en videregående uddannelse. Vismændene konstaterer, at Danmark er blevet indhentet af en række lande, som for de flestes vedkommende har et lavere lønniveau end det danske.

Vismændene påpeger, at bachelor-uddannelser i dag ikke giver tilstrækkelig erhvervs-kompetence. Finansrådet mener, at en bachelor-grad, der alene opnås som en del af en videregående uddannelse, kan mangle kompetencegivende elementer, der først falder senere i det videregående uddannelsesforløb. Finansrådet bakker derfor op om vismændenes forslag om, at de videregående uddannelsesinstitutioner i højere grad skal

udvikle selvstændige bachelor-uddannelser. Vi tror på, at det vil kunne bringe interessen for videregående uddannelser i vejret – uden negativ effekt på statens udgifter.

Vismændene rejser en interessant debat om efteruddannelse. Traditionelt har det offentlige i Danmark ydet meget til efteruddannelse af arbejdsstyrken. Finansrådet er enig i, at grænsen mellem offentlig og privat finansiering af efteruddannelse bør drøftes.

Finansrådets holdning er, at uddannelse i almene færdigheder er et offentligt anliggende. Det er således det offentlige, der bør finansiere uddannelser, som sikrer et fleksibelt arbejdsmarked, hvilket fx opnås gennem efteruddannelse i sprog, matematik og tilsvarende almene færdigheder. Branchespecifik efteruddannelse bør tilrettelægges og finansieres i samspil med erhvervslivet.

Det er derfor også vigtigt at få en evaluering af voksen- og efteruddannelse, som vismændene påpeger. Det er Finansrådets synspunkt, at aftagerne af de uddannede, herunder uddannelsesinstitutioner og erhvervslivet, i høj grad bør være involveret som part i en sådan evalueringsproces, hvilket kun sjældent er tilfældet i dag. Vi er ikke i tvivl om, at dette vil medvirke til at forbedre og målrette voksen- og efteruddannelsesstilbudene til behovene, så uddannelserne i højere grad kvalificerer deltagerne til et job.

Vismændene fremhæver som et helt centralt punkt i deres analyse af uddannelsessystemet, at finansieringen af det videregående uddannelsessystemet har nogle indbyggede incitamentsproblemer. Det påpeges decideret, at det danske system giver de unge incitament til at erhverve sig en videregående uddannelse i Danmark og derefter flytte til et andet land med lavere skat. Højtuddannede har altså incitament til at forlade landet. Endvidere påpeger vismændene, at de høje marginalsatter betyder, at beskæftigede i Danmark arbejder forholdsvis få timer på årsbasis sammenlignet med beskæftigede i andre lande med lavere marginalskat.

Finansrådet finder det stærkt bekymrende, at vores skattesystem har disse uheldige effekter. Det er bemærkelsesværdigt, at vismændene gentagne gange påpeger det reelle incitamentsproblem, nemlig de høje marginalsatter, uden at tage det fulde skridt og foreslå en reduktion af de højeste marginalsatter. I stedet kommer vismændene med forslag om et uddannelsesfradrag.

Finansrådet vil gerne minde om, at vismændene selv tidligere har påpeget, at lettelser i topskatten i et ikke ubetydeligt omfang er selvfinansierende. En lettelse af netop de højeste marginalsatter vil endvidere give et betydeligt bidrag til den udvidelse af arbejdsstyrken, der er så hårdt brug for.

Finansrådet ser med stor alvor på, at de høje marginalskatte begrænser incitamentet til uddannelse og opkvalificering, hvilket desværre ikke alene løses ved en omlægning af SU-systemet fra SU til SU-lån i de sidste år mod opnåelse af et uddannelsesfradrag. Hertil kommer, at indførelse af et uddannelsesfradrag går mod ønsket om at opnå et mere gennemskueligt skattesystem.

Et uddannelsesfradrag er med andre ord en lappeløsning. Men det er en realitet, at flere og flere højtuddannede søger mod udlandet. Derfor er vi nødt til at forholde os konstruktivt til alle forslag, der kan afbøde problemet.

Et uddannelsesfradrag kan dog aldrig blive andet end en overgangsløsning, hvor målet er en reel sænkning af de høje marginalskatte.

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd

Konjunkturvurdering

Offentlige finanser

Formandskabet peger i diskussionsoplægget på, at de vedtagne skattelettelser, der kommer til udbetaling i 2004 og frem, ikke er med til at styrke holdbarheden af de offentlige finanser. Samtidig peges på, at styringen af det offentlige forbrug ikke er tilstrækkeligt og det vil også være med til at forværre den finanspolitiske holdbarhed.

For FTF er det svært at se argumenterne for at privat forbrug skulle være bedre end offentligt forbrug. Finansieringen af skattelettelserne, der skal medvirke til at øge det private forbrug, hvis vækstrate ligger på 3 pct., skal tilsyneladende ske ved blandt andet at begrænse det offentlige forbrug, så vækstraten holdes nede på 0,5 pct. Det sker på trods af, at der er et klart dokumenteret behov for de ydelser, som den offentlige sektor leverer. Det synes ikke at have nogen logisk sammenhæng.

Nordsøolien

FTF undrer sig i lighed med Formandskabet over hvad indholdet af aftalen omkring beskatningen af Nordsøolien egentlig indebærer og om disse værdier, der rettelig tilhører samfundet, indebærer en balanceret fordeling i forhold til at aflønne både samfundet og de private koncessionshavere.

Bonus for sen tilbagetrækning

FTF er helt overordnet enig i, at det er positive incitamenter, der skal bruges til at øge de ældres tilbagetrækningsalder, men er enig med Formandskabets betænkeligheder i forhold til at give en økonomisk bonus til personer, der vælger at gå senere på pension. Derimod ser FTF meget større gevinster og muligheder for at øge tilbagetrækningsal-

deren ved at bruge ressourcerne til at skabe attraktive arbejdspladser for de ældre, herunder mere efteruddannelse, således som Formandskabet påpeger, og dermed give dem et mere sammenhængende arbejdsliv, der gør, at de kan udsætte deres tilbagetrækning.

Uddannelsesområdet

Generelt

Det er overraskende, at en del af de videregående uddannelser – KVU og MVU – ikke indgår i Formandskabets anbefalinger, selv om de er med i de beskrivende afsnit om videregående uddannelser.

På de to områder er der inden for de sidste år foretaget meget store reformer. Der er sket et afgørende kvalitetsløft, både hvad angår indhold og institutionsstruktur. Formandskabet burde have reflekteret over denne nyudvikling, f.eks. i forhold til behovet for at øge antallet af videregående uddannede eller i relation til diskussionen om uddannelsessystemets rolle m.h.t. at bryde den sociale arv.

Mål med uddannelse

I forhold til Formandskabets analyse af den økonomiske effekt af uddannelsesindsatsen er det for FTF vigtigt at fastholde, at uddannelsesindsatsen har et bredere perspektiv end økonomisk vækst. Uddannelsesindsatsen skal også fremme andre målsætninger som:

- Demokrati
- Lighed
- Lønmodtagere og lederes kvalifikationer og kompetencer
- Kvaliteten i de offentlige velfærdsydelser.

Offentliggørelse af karaktergennemsnit

FTF er enig i, at det er yderst problematisk at offentliggøre skolernes gennemsnit både i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne. FTF mener, at offentliggørelse af karaktergennemsnit giver et endimensionalt billede af skolens virksomhed. Der sker en fokusering på et element, der siger meget lidt om skolernes hverdag og den uddannelse, skolerne giver eleverne. Ud over det, sker der en yderligere markedsorientering af skolerne, som FTF finder uheldigt.

Erhvervsuddannelser

FTF er enig i, at den politiske aftale i forbindelse med Finansloven *ikke* løser praktikpladsproblemet. Ud over dette vil den foreslåede nedsættelse af adgangen til skolepraktik betyde en forringelse af uddannelsesgarantien, der især vil ramme udsatte grupper som

f.eks. flygtninge og indvandrere. Dette kan medføre en risiko for, at uddannelse for netop disse grupper helt vælges fra.

VEU-området

FTF er helt enig i, at der skal igangsættes et arbejde med henblik på at analysere og måle effekten af ændringen af voksen- og efteruddannelsessystemet fra år 2000.

FTF finder det væsentligt også at analysere deltagerbetalingens indflydelse på aktiviteten og efterspørgsel efter voksen- og efteruddannelse.

Finansiering

FTF finder det meget problematisk at koble resultatet af evalueringer med taxameterbevillingerne. Dette vil betyde, at uddannelsesinstitutionerne entydigt indretter sig på at følge de ofte snævre kriterier, der lægges ind i evalueringer. Det helt skræmmende eksempel er kobling af finansiering og eksamensresultater.

Sabbatår

FTF finder, at Formandskabets analyse af sabbatårets betydning for et øget frafald på uddannelserne fører til en meget hurtig konklusion. Der kunne tænkes en række andre forhold, der har større betydning. F.eks. om de unge er afklaret om deres uddannelsesvalg.

På MVU-området viser analysen, at sabbatåret ligefrem har en positiv betydning, idet livserfaring og praktisk erfaring er en vigtig ballast på uddannelserne.

Social arv

FTF finder, at analysen af den sociale arvs betydning i relation til uddannelsessystemet er væsentlig. I den forbindelse vil FTF pege på behovet for bredere analyser af den sociale arvs betydning f.eks. i relation til børns vækst og vilkår.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Konjunkturvurdering

Overordnet set deler Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) Formandskabets forventning om en økonomisk vækst på omkring 2 procent i 2004. I den aktuelle situation med faldende dollar er det dog yderst usikkert, om den samlede vækstpåvirkning fra USA til Europa (herunder Danmark) vil være mærkbar positiv. Et positivt vækstbidrag fra den internationale økonomi kræver således en stigning i den indenlandske efterspørgsel i de europæiske lande.

AE deler derimod ikke Formandskabets forventning til en relativ kraftig stigning i både arbejdsstyrke og beskæftigelse til næste år. Det er kun den del af faldet i arbejdsstyrken, der vedrører unges udskudte indtrædelse på arbejdsmarkedet, der relativt hurtigt kan blive indhentet i takt med, at konjunktursituationen bedres. Den del af faldet i arbejdsstyrken, der skyldes tilbagetrækning, kan ikke på samme måde ”spoles tilbage” – uanset årsagen til beslutningen. Endvidere virker det efter AE’s opfattelse ikke sandsynligt, at beskæftigelsen skulle stige med 17.000 personer fra 2003 til 2004. Det vil kræve, at beskæftigelsen stiger med ca. 26.000 personer igennem 2004.

Økonomisk politik

AE finder Formandskabets argumentation omkring konjunkturregulerende finanspolitik mangelfuld. For det første savnes en påpegnig af, at indkomstskatter er impotente som konjunkturpolitik – herunder at man ved brug af fx offentlige investeringer kunne have opnået større målrettet effekt (eller evt. mindre budgetbelastning).

Endvidere er Formandskabets argument omkring modstrid mellem de langsigtede behov for gældsnedbringelse og konjunkturregulerende finanspolitik ikke helt korrekte. Konjunkturregulerende finanspolitik er per definition midlertidig. Derfor er det alene permanente finanspolitiske lempelser, der er i modstrid med hensynet til den finanspolitiske holdbarhed (målsætningerne omkring gældsnedbringelse).

De udsigter, Formandskabet opridser for den finanspolitiske holdbarhed, understreger det problematiske i regeringens økonomisk politiske strategi – specielt det forhold, at man har beslægtet et råderum, der på nuværende tidspunkt må betegnes som værende yderst usikkert. Og i en situation, hvor overholdelse af den finanspolitiske holdbarhed må betegnes som yderst tvivlsomt, er det ekstra kritisabelt, at regeringen årligt bruger ekstra 1½ mia.kr. på opretholdelse af skattestoppet. Forholdene omkring den finanspolitiske holdbarhed understreger endvidere behovet for, at den negative udvikling på arbejdsmarkedet bliver vendt.

AE er enig i Formandskabets vurdering af Nordsøaftalen. De af regeringen hidtil offentliggjorte analyser af aftalen sammenligner alene Nordsøaftalens provenu mv. i forhold til den urealistiske situation, hvor de gældende regler forudsættes uændrede frem til og med 2042, hvorved aftalen fremstår meget fordelagtig. Grundlaget for at vurdere den fremlagte aftales fordelagtighed i forhold til, hvad staten ellers kunne have gjort, mangler helt.

AE deler Formandskabets tvivl på det samfundsøkonomisk hensigtsmæssige i regeringens planer om salg af almene boliger. Internationale erfaringer har vist, at salg

af almene boliger i mange tilfælde forværrer allerede eksisterende problemer med opdeling af boligmarkedet, løsning af de boligsociale opgaver mv.

Uddannelse

Kapitlet omkring uddannelse giver væsentlige input til diskussionen omkring betydningen af uddannelse. Specielt noteres, at beregningerne omkring afkastet på uddannelse inddrager gennemsnitlig årsindkomst – fremfor tidligere analysers brug af indkomstforholdene for fuldtidspersoner. En væsentlig effekt af højere uddannelse er, at risikoen for ledighed og udstødning af arbejdsmarkedet bliver minimeret. Og denne effekt får man ikke med, hvis beregninger af afkastet af uddannelse baseres på indkomstforholdene for fuldtidsbeskæftigede.

Akademikernes Centralorganisation

Uddannelse

Arbejdsmarkedet har i mange år været kendetegnet ved et skift i efterspørgslen mod mere uddannet arbejdskraft, hvilket i overvejende grad skyldes teknologiske forandringer. Det har – både her og nu og på længere sigt – betydning for kravene til såvel det ordinære uddannelsessystem som til efter- og videreuddannelsessystemerne.

Der vil derfor være et voksende behov for øgede bevillinger til uddannelse samt forskning og udvikling. Det skal også ses i lyset af, at DØR-rapporten konkluderer, at Danmark ikke længere hører til de lande, der har flest personer med en videregående uddannelse.

Overordnede vurderinger

AC er enig med DØR i, at gratis uddannelse er væsentligt i forhold til at sikre lige muligheder og mindske betydningen af den sociale og økonomiske arv. Vi deler tillige opfattelsen af, at selvom der er tydelig social arv i uddannelsessystemet, så kan det ikke tages til indtægt for, at den offentlige indsats er virkningsløs ift. at bryde den. Overordnet kan AC også tilslutte sig DØR's principielle vurdering af, hvad uddannelsespolitikken bør medvirke til. Vi deler desuden DØR's opfattelse af, at uddannelsesplanlægning – forstået som central styring af dimensioneringen af uddannelsessystemet med baggrund i prognoser for "fremtidige behov" – må frarådes. Endelig noterer vi, at DØR dokumenterer, at mellem ¼ og ½ af væksten i Danmark i perioden 1970-2002 skyldtes et stigende uddannelses- og forskningsniveau

Samtidig viser rapporten, at forekomsten af over- og underuddannelse ikke er et særligt problem, hverken for den enkelte eller for samfundet. Omfanget af uddannelse over og under normen på det danske arbejdsmarked er moderat i international sammenhæng, og

mere uddannelse end det normale viser sig samtidig langt fra at være uproduktivt. Desuden har højtuddannede f.eks. større branchemæssig mobilitet end andre grupper i kraft af bedre muligheder for at kvalificere sig til flere forskellige funktioner, og højtuddannede trækker sig generelt senere tilbage fra arbejdsmarkedet end andre grupper.

De videregående uddannelser – med særligt fokus på LVU

Overordnet set er det AC's vurdering, at vi skal udnytte og udbygge den fordel vi har i de femårige forløb i stedet for at løbe efter et ringere system, som vil betyde mere specialiserede uddannelser og dermed hæmme de højtuddannedes fleksibilitet.

DØR ønsker – bl.a. ud fra en fortolkning af Bologna-erklæringen – en mere reel opdeling mellem bacheloruddannelsen og kandidatdelen for at sikre mere fleksibilitet i uddannelserne, og for at bachelorerne får erhvervskompetence. AC er på ingen måde enig i DØR's konklusion om, at der er behov for flere bachelorer med erhvervskompetence. Et centralt element i uddannelsesreformen er at få etableret større valgfrihed i overgangen fra bachelor til kandidatniveau – uden at sammenhængen og en nødvendig faglig progression går tabt. En udvikling af erhvervskompetencegivende bacheloruddannelser vil være i konflikt med behovet for faglig progression og kvalitet, hvorfor formålet med bacheloruddannelserne fortsat bør være studieforberedende til kandidatoverbygningen.

Endvidere kan AC ikke se noget udvidet arbejdsmarked for akademiske bachelorer. Det er nødvendigt, at behovet beskrives, inden man iværksætter initiativer i stil med det foreslåede. I stedet er det AC's opfattelse, at man i endnu højere grad burde udnytte styrken i det danske system og bruge det til at forbedre den danske konkurrenceevne.

DØR konstaterer, at der er store fleksibilitetskrav til akademikere i et system med frit studievalg. Alternativet er en delvis egenfinansiering af uddannelsen – enten i form af egenfinansiering for kandidatdelen eller omlægning til SU-lån. Hvis der indføres en egenfinansiering, mener DØR, at det kan overvejes at indføre et skattemæssigt uddannelsesfradrag for personer, der har betalt en del af deres egen uddannelse. Sidstnævnte skal også være med til at modvirke et evt. fremtidigt brain-drain problem.

Præmissen for analysen er efter AC's bedømmelse forkert. DØR og andre har gennem adskillige studier dokumenteret, at akademikere – præcis som det må kræves – er meget fleksible:

- Rådets forårsrapport for 2003 viste således, at personer med LVU er mere mobile end andre uddannelsesgrupper mht. at skifte job
- Analyser af Lektor Michael Svarer (AU) i PLS' 2003-rapport (udgivet af Arbejdsmarkedsstyrelsen) om akademikernes arbejdsmarked viste, at beskæftigede akademikere inden for alle aldersgrupper flytter oftere end andre beskæftigede

- Kandidatundersøgelsen fra RUC-AAU (2002) viste en betydelig geografisk mobilitet blandt de nyuddannede
- Analyser fra Danmarks Transportforskning bragt i Ugebrevet A4 (2003) viste, at højtuddannede pendler langt mere end andre grupper på arbejdsmarkedet
- Endelig er rådighedskravene for højtuddannede i dagpengesystemet nu af en sådan karakter, at der nu ikke længere gælder en maksimal transporttidsgrænse

I øvrigt bør akademikernes fleksibilitet og mobilitet måles på, om der er konkrete ledige stillinger, der ikke kan besættes som følge af mangel på fleksibilitet/mobilitet blandt lønmodtagerne.

Hvis DØR havde analyseret brain-drain spørgsmålet i helikopterperspektiv, ville man nok snarere have nået til den konklusion, at løsningen på et eventuelt fremtidigt brain-drain problem dels ligger i skattesystemets strukturer og dels ligger i at skaffe flere midler til forskning og udvikling, så der kan fastholdes og fortsat skabes interessante og udviklende arbejdspladser for akademikere i Danmark.

En kritisk læsning af rapporten på de to ovennævnte punkter (bachelorreform og egenbetaling på kandidatdelen) kan desuden efterlade læseren med det meget uheldige indtryk, at DØR – uden at skrive det direkte – egentlig anbefaler en omlægning af det danske universitetssystem over mod en angelsaksisk model, så andelen af de universitetsstuderende, som får en kandidatgrad, reduceres ift. det nuværende niveau. AC kan ikke se hverken dokumentationen eller de uddannelsesmæssige ræsonnementer for, at dette skulle styrke vækstpotentialt i dansk økonomi. I øvrigt synes det at være i modstrid med en af rapportens øvrige konklusioner – nemlig at afkastet af uddannelse er stigende i uddannelsens længde.

Hvad angår taxametersystemet for LVU-uddannelserne vurderer DØR, at det skal bruges til at fremme en bestemt adfærd hos uddannelsesinstitutionerne. AC er enig i de kvalitetsmål, som DØR stiller op. Men AC er uenig i, at kvalitetskriterierne skal inkorporeres i taxametersystemet. Kvalitetssikring af uddannelserne indgår som et væsentligt element i universitetsreformen, og det vil i stedet være naturligt, at universiteternes udviklingskontrakter medtager disse særligt prioriterede områder. Det er svært at se, hvordan de foreslåede kvalitetskriterier kan gøres operationelle, uden at det involverer et stort og meget bureaukratisk evalueringsapparat og et ikke ubetydeligt element af skøn med deraf følgende vilkårlighed til følge.

Det er derudover AC's opfattelse, at man ikke kan gennemtrumfe en holdbar afklaring og stillingstagen mht. uddannelsesvalget hos 19-20-årige ved at lave mindre justeringer i SU-systemet, hvorfor dette må frarådes. Modenhed, sociale forhold m.v. spiller en så

væsentlig rolle i forhold til valg af studie, at det giver meget mere mening at overveje, hvordan man kan sikre, at personer, der har været væk fra skolebænken i længere tid, bedre kan integreres studiemæssigt på de lange videregående uddannelser, end tilfældet er i dag. Dertil kommer, at de som vælger hurtigt og færdiggør deres uddannelse relativt tidligt i forvejen – alt andet lige – opnår højere livsindkomster. Dette forhold burde måske tydeligere end i dag kommunikeres i vejledningsindsatsen.

Ungdomsuddannelserne

Det anføres, at det er vigtigt, at gymnasierne har en stærk faglig basis og er studieforberedende. Dette bl.a. med baggrund i analyser der viser, at sandsynligheden for at blive optaget på og gennemføre en LVU afhænger positivt af karaktergennemsnittet i gymnasiet. AC er meget enige i, at det er af største vigtighed, at gymnasierne har en stærk faglig basis og er studieforberedende.

DØR anbefaler desuden, at man samler ansvaret for og finansieringen af ungdomsuddannelserne hos en og samme myndighed for at sikre ensartede økonomiske rammer. Man tager på den ene side ikke stilling til, på hvilket niveau man skal samle ungdomsuddannelserne, og man tager på den anden side heller ikke stilling til hvilken økonomistyringsmodel, man vil anbefale. Hvis gymnasierne overgår til selveje, vil det efter vores opfattelse betyde en svækkelse af den demokratiske kontrol og et brud med princippet om nærhed. Desuden har den til selveje knyttede økonomistyringsmodel vist sig at have en lang række svagheder, der har medført betydelige negative konsekvenser for undervisningskvaliteten. Dette er således i modstrid med en af DØR's anden anbefalinger ovenfor – nemlig at sikre, at gymnasierne har en stærk faglig basis.

